

A párttagok és a szimpatizánsok — Menekülés a süllyedő hajóról — A szegedi nyilasképviselő válaszun

(A Délmagyarország munkatársai) Mint már előző tejegetéseinkben is hivatkoztunk erre, a nyilaseszme szegedi térhódításának egyik legkülönlegesebb tünete volt, hogy 1939-ben Szegeden mandátumhoz tudtak jutni. De talán még ennél is érthetőbb, hogy ez a mandátum még mindig nyilas képviselő kezében van.

A parlamentarizmus konstrukciójából folyik, hogy a mandátum megszerzése, illetőleg a mandátumot jelentő szavazatok száma a tényleges erőviszonyokra jelent utalást, többséget s ennek a többségnek szervezett aktivitását jelenti. Vonatkozik ez főleg a lajstromos titkos választás során megszerzett mandátumokra. Ebből viszont az következnek, hogy el kell fogadnunk azt, mintha 1939-ben a nyilaskereszt felvezetésében jelentkező magyar nemzeti szocializmus komoly politikai hatóerő lett volna Szegeden, hiszen ime itt a bizonyíték, mandátumot szereztek!

Minő felületes megítélés volna ez a helyzetnek. A nyilas blöffölés valóban kihasználta egy ideig szervezési és propagandacélra ezt az eredményt, amit a pillanatnyi helyzet kaotikus zűrzavara szerzett meg számukra, tipikus esete volt ez a zavarosban való halászásnak, amikor soha se lehet tudni, hogy mi akad a horogra? Nekik egy szép kövér mandátum akadt. De ha bonckés alá vesszük ezt a szép kövér halászsákmányt, rögtön más-ként jelentkezik a választási diadal.

Nézzük az 1939-es választási eredményt. MÉP: 19.636, Nyilaskeresztes Párt: 8009, Független Kisgazdapárt: 2978, Szociáldemokratapárt: 2758, Párt nélküli Szabadságpárt: 2588. Honnan vették a nyilasok a nyolcezer szavazatot. Csak rá kell nézni a számok sorára s erről egyszerűen leolvasható a válasz: a három ellenzéki párttól, elsősorban a liberálisoktól, akiket még sorsorban a liberálisoktól, akik még az is meggyengített, hogy kisgazdapárt égisze alatt listát állított a diszidens Shvoy Kálmán is, aki, mint azután kiderült, nem régi pártjától, a MÉP-től vonta el közel három ezer szavazatát, hanem a liberálisoktól és a szociáldemokratáktól. A helyzet különleges alakulásának minden momentuma a nyilasok malmára hajtotta a vizet. Ez volt az a pillanat, ami az optikai csalódást okozta.

Négy évvel ezelőtt nyolcezer szavazatot kaptak, ma a párt állítólagos taglétszáma három ezer körül hullámzik, esőkenő tendenciájú s a pártéletben kétszázalékos tagra nem lehet számítani s a többi csak egy-egy szám, hogy a mozgalom csatorna jellege kidomborodjék. Ennek a kontárszám kell, hogy valami magyarázata legyen!

A magyarázat nagyon egyszerű: a mandátumot nem a párttagok, hanem a demagóg és puffogó jelszavaktól megszédített, kétségbeesett és bűnösen felelőtlen mentalitású középosztálybeli szavazók és a szírehangok melódiáival csábított munkásság és a szimpatizánsok szereztek meg számukra, akik soha nem voltak tagjai a pártnak, fogalmuk sem volt róla, hogy mi az a nyilaskeresztes ideológia, mi az a nemzetsocializmus, csak a karlendítő zöld církuszt látták, meg a kifogyhatatlan ígéretek hallották és később sem lettek tagjai a pártnak, sőt, hovatovább mind nagyobb lett a kiábrándulás, mind jobban elzávalodtak a nyilaskereszt bűvköréből — de ekkor már késő volt, a mandátumot megkapták. Mi vitte ezeket a szimpatizánsokat a nyilasok urnái elé? Tárgyalatosan meg kell állapítani, hogy ha nem is tudatosan, de valami elköcsösült érzékkel, megbillent egyensúlyon ósztönnel hittek ebben a pillanatban a nyilas mindenhatóságá-

ban s elhitték, hogy mindaz megkorhad és idejétmúlt, ami eddig eszménye volt társadalmi és államrendszereinknek. Ez volt a »Kárpát—Duna—Nagy—Haza«, a »csodálatos forradalom«, a »vérvadások«, a »csodaszarvas« rángatózó, bódult korszaka s a delirium tömegesen szedte az aldozatokat, akik később kigyógyultak, kijózanodtak a lázálombokból s a mai napig is mea culpáznak a ballépés miatt, ami éppen a legkritikusabb pillanatban erősítette meg s juttatta tekintélyes parlamenti képviselőhöz alkotmányunk és társadalmi rendszereink ellenségeit, a nyilasokat, s Szegedről is beküldött egy nyilas képviselőt a parlamentbe.

Sajnos azonban a szimpatizánsok, a kétféle kacsintgatók, a labilis lelkek, a gyenge karakterek nem pusztultak ki teljesen a választás után sem, nem lettek párttagok, talán hitbuzgalmi egyesületekben ájtatoskodtak, liberális összeköttetéseket ápoltak, felvették magukat a MÉP-be, de alattomosan huncorgatva szépen sodródtak tovább a nyilas áradat mellett, gondolván, ha esetleg színvallásra kerül a sor, ne jöjjenek zavarba, akár ide, akár oda kell felzárkózni. Bezdán Sándor szegedi nyilastestvér hosszú időn át megjelentet egy reklámyomatványt, amelyen az eszme szolgáltatában álló iparosok és kereskedők hirdetéseit közölte s ezt a nyomtatványt rendszeresen mellékelik a Pest Újság, később a Déli Magyar Szó Szegedre érkezett számaihoz. Birtokunkban van ennek a nyomtatványnak 1943 június 5-én megjelent száma, amelyen 58 szegedi kereskedő és iparos hirdetése olvasható. Tanulságos dolog végignézni ezen a galérián. Van a hirdetések között harcos párttag is, például Bognár József Széchenyi-tér 6. szám alatti cipész, aki Magyar Ede kizárása óta a párt szegedi városvezetője, a többség azonban a szimpatizánsok, a jobbra-balra kacsintgatók közül került ki.

Azok a megrázó események, amelyek a pártszinpad alatt fűrészelik a tartó oszlopokat, menekülésre készítette nemcsak a szimpatizánsokat, de a párt törzstagjait is. A szimpatizánsok helyzete könnyű, ők egyszerűnek válik a sodródást az új áramlatok mellett is. De lépegetnek kifele a párt régi tagjai is. Bezdán Sándor »Beszerzési Forrás« című reklámyomatványának egyik őshirdetője, ifj. Hegedűs Béla Szentgyörgyi-téri dísztemetkezési vállalat tulajdonosa, július 27-én a következő levelet intézte Bezdánhoz:

»Igen tisztelt Bezdán Úr! Augusztus 1-től szíveskedjék b. lapjában közölni hirdetésem megszüntetését, mert a pártból kiléptem, melynek okát önnek közölni fogok. Tisztelettel: ifj. Hegedűs Béla.«

A levél nemcsak a hirdetés lemondását közli, de a sorok között azt is, hogy a hirdetés feladása és a párttagság között volt valami okozati összefüggés. Ajánljuk ezt a mélyen tisztelt szimpatizánsok szíves figyelmébe.

Egyszóval ezek a szimpatizánsok voltak azok, akik mandátumhoz jutatták Szegeden Hubay Kálmánt, illetőleg az ő lemondása folytán a lista második helyezettjét, a pótképviselőként megválasztott dr. Szögi Géza szegedi ügyvédet. Szögi Géza szerepvállalása a nyilas szinpadon a választás legérthetetlenebb momentuma volt s az maradt máig is. Lehetetlen kianalizálni annak a rejtélyét, hogy milyen lelki rugók lökték a nyilasok közé ezt a köztudomás szerint is higgadt, józan gondolkodású, tehetséges fiatal szegedi jogászt, aki a terrorral és atrocitásokkal operáló szélsőségektől mindig távolabb volt, mint Ma-

kó Jeruzsálemtől s mi a magyarázata annak, hogy még ma is ott van köztünk, viseli a nyilaskeresztes jelvényt s a nyilas politika szolgálatában áll a parlamentben. Nem hisszük, hogy figyelmen kívül hagyható tünet az, hogy a nyilas csoport legpasszívabb tagja a parlamentben Szögi Géza, aki a cirkuszokban soha nem vett részt, nem hajított bombát, nem követett el hazaárulást, nem zsidóztatott tele torokkal, nem debattált hordóroival vagy a sajtójúktan. Egy parlamenti felszólalására lehet emlékezni, ezt a szegedi egyetem ügyében mondotta el, mint a város törvényhatósági bizottsági tagjának pedig egy balkezes melléfogásával hívta fel magára a figyelmet, amikor a hajtóvadászat gyűrűjébe került dr. Debre Péter kórházi igazgató-főorvos ellen kilötte a vadászat kezdetét jelző első nyilatkat. Ezt a felszólalását egyébként megelőzőleg elmondotta interpelláció formájában a parlamentben is. Hogy Debre Péter bűnös-e vagy sem, azt majd a jogerős ítélet állapítja meg, de anélkül, hogy most bennünket a kérdésnek ez a része érdekelne, meg kell állapítanunk, hogy esodálczó meglepetést keltett, hogy a szerepet éppen a nyilasmivolta mellett is higgadt és egyáltalán nem »harcos« karakternek ismert Szögi Géza vállalta. Az is érthetetlen volt s nem írható a politikai gerincesség javára, hogy ő, akit Hubay juttatott mandátumhoz, a nagy tisztogatás után Szálasi híve maradt. Amikor Hubay bírhejt javaslata után a parlament kiközösítette, a Délmagyarországnyi levélben hívta fel Szögi Géza arra, hogy inkább Szeged képviselője le-

gyen, mint a nyilaspárté. Valasz nem érkezett. A törvényhatósági bizottság közgyűlésen egy ízben dr. Széchenyi István is színvallásra hívta fel Szögi Géza s kifejezte azt a meggyőződést, hogy remélhetőleg hátrafordít a nemzeti aspirációk ellen törd nyilas testvéreknek. Szögi Géza ekkor katona volt, nem nyilatkozhatott, de a színvallás, vagy a kilépés a mai napig sem történt meg.

Kétségtelen, hogy ez a passzivitás nem a nyilasok közé való s számos jel arra vall, hogy az eltávolodás es Szögi Géza kiábrándulása is folyamatban van. Nem lehet számára léleküdtő látvány a testvérek pánikszerű menekülése a süllyedő hajóról, nem szolgálhatja az eszmehűség megerősödését egy polgári mentalitású, oda sodródott intellektuális lélekben az a felismerés, hogy a nyilastestvérek tömegeinek elég volna csak egy kis fricska, hogy a legszélsőbb jobboldalról a legszélsőbb baloldalra vetődjenek s megrendülést kell, hogy okozzon a harsogva hirdetett ideálok összeomlása. Szögi Géza volt a Nyilaskeresztes Párt Csongrád és Bács-bodrog vármegyei főkerültvezetőjének helyettese. Erről a tisztségről nemrég lemondott s bár a pártvezetőség nem vette tudomásul lemondását, minden tevékenységét megszüntette ezen a téren.

Az események feltartóztatallan áramlásának a szegedi nyilas képviselő sem tud gátat vetni s nem tanácsként mondjuk, csak megállapítjuk, hogy ha most, az utolsó pillanatban lelépne a nyilasok ingoványba került útjáról, anélkül, hogy más párt felé orientálna, politikai működésének legnagyobb szolgálatát ezzel tené nemzetének és városának.

A kormányzói kézirat alapelvei szerinti kezdik meg Szegeden az új iparendedélyek kiadását

(A Délmagyarország munkatársai) Az elmúlt hónapban az iparügyi miniszter kiadott egy rendelkezést, amelynek értelmében július 4-étől kezdődően csak azoknak az iparendedélyért folyamodóknak a kérelmét lehet teljesíteni, akik folyamodását az illetékes kereskedelmi és iparkamara pártolja. Szegeden a rendelet megjelenésétől a mai napig több mint száz iparjogosítványt folyamodó adta be a kérvényét, ezeket azonban ezideig nem lehetett érdemben elbírálni, mert a 33.800—1943. számú iparügyi miniszteri rendelet végrehajtási utasítása még nem jelent meg, így a kereskedelmi és iparkamarának eddig nem állt módjában állást foglalni a kérelmek ügyében. A véleményadáshoz ugyanis mulhatatlanul szükséges, hogy ismereteselegyenek azok a szempontok, amelyek szemelőtt tartásával kell a döntést meghozni.

A rendelet végrehajtási utasításának kérdésére az a magyarázat, hogy meg kellett előbb várni annak a kormányzói kéziratnak a megjelenését, amely a háború hőseinek, hadiözvegyeinek és árváinak biztosított elsőbbségi jogokat az állami jogosítványok és iparendedélyek elnyerésénél. Ez a legfelsőbb kézirat most, Szent István napjának ünnepi alkalmából megjelent, így most már a 33.800-as iparügyi miniszteri rendelet végrehajtási utasi-

rása kiadásának sincs többé akadálya. A végrehajtási utasítás a kormányzói kéziratban lefektetett alapelvekhez alkalmazkodva szabja majd meg az iparendedélyek kiadásánál követendő eljárást. A végrehajtási utasítás megjelenése után a szegedi kereskedelmi és iparkamara vezetősége megkezdte a város elsőfokú iparügyi hatóságától véleményezés céljából hozzá átkerülő, több mint száz kérelem átvizsgálását és állást foglal majd a pártolás tekintetében.

Szegeden az iparügyi miniszter rendelete és a végrehajtási utasítás kérésére nem okozott semmi bonyodalmat, mindössze az történt, hogy az elbírálas párhetes kényszerű halasztást szenvedett. Az ország több városában azonban megtörtént, hogy az iparhatóság a rendelet hatálybalépése után, de annak kihirdetése előtt a kamara megkérdezése nélkül kiadta a kérelmezőknek az új iparendedélyeket, amelyeket azután természetesen hatálytalanítani kellett, illetve érvényességüket a kamarai vélemény megadásáig függőben kellett tartani. Szegeden ilyen eset nem fordult elő.

Dr. BERTALAN JÓZSEF
vegyészmérnök

Cyánvállalat
Szakszerűen, megbízhatóan cyánoz
MAROS UTCA 15 szám. 246